

SLOVENE.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemati velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Mesečnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in velja tristoletna petiti-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 13 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 143.

V Ljubljani, v sredo 25. junija 1890.

Letnik XVIII.

Nova stranka na Češkem.

Razmere na Češkem niso posebno vesele. Gibanje, katero razdvaja češki narod, nosi na površje življe, katerim ni toliko na srečo naroda blagor, kakor koristi stranke, da se vzdrži in obrača na-se pozornost domačega in vnanjega sveta. Ta razpor utegne imeti za narod češki žalostne posledice, s katerimi se morejo okoristiti le Nemci, ki skušajo priti zopet na krmilo. V tej zmešnjavi sili na površje neka stranka „realistov“, kateri sta voditelja znana profesorja Kaizl in Masařik. Ta stranka se je nedavno pokazala nasprotnico češko-nemški spravi, in čujejo se glasovi, da so realisti narekavali Mladočehom postopanje v zadnjem zasedanju češkega deželne zboru. Tako saj je pisal neki dopisnik iz Prage v „Pester Lloyd“: „Z ozirom na obravnave v deželnem zboru so realisti nasvetovali: prvič naj bi se obravnavalo in glasovalo o vseh pravih točkah kot celoti; drugič naj bi se odstranila Schönbornova ordonanca (!) in tretjič naj bi se ponovile in dopolnile pravne obravnave o prepornem jezikovnem vprašanju. Mladočehi so postopali po tem programu“.

Dalje je dotični dopisnik razvil nekaj program realistov, ki se glasi: „Razvoj češkega slovstva posebno od l. 1886., ko se je dokazala nepristnost kraljedvorskega rokopa, in iz tega nastala proskripcija najboljših učiteljev na našem vseučilišču kot izdajalcev domovine, katero so pričeli Mladočehi, posnemali pa Staročehi, to je eden, a ne edini moment, ki je dal povod postanku stranke realistov. Politično najvažnejši moment je bila v prvi vrsti opozicija proti metodi obeh političnih strank. Dokler so Mladočehi stali le na stališču gole negacije in so se bali odgovornosti za vodstvo narodne politike, morala je stranka realistov, h kateri se pri-

števa velik del mlajše inteligencije, iskati zvezo le s Staročehi, da je mogla z njihovo pomočjo pridobiti veljavo svojim idejam. Sedaj pa staročeska stranka razpada (?) in tako bi Mladočehi dobili vodstvo v roke (!). S tem pa se začne še večja težava. Zakaj Mladočehi morajo prej dokazati svojo politično sposobnost; sedaj so le pijani vsled zmaga. Toda že v tej stranki poraja spoznanje, da se mora okrepiti z boljšimi močmi, kakor so dosedanje, s katerimi hoče izpodrinuti Staročeha. V mladočeskimi listih se množe glasovi, ki opozarjajo na rastočo odgovornost nenadoma močne stranke (?). Mladočehi dobro vedo, da si niso sami pridobili največjih uspehov, temveč le vsled napak staročeskimi, in da bi takoj propali kot stranka, ko bi se zanašali le na svoje delovanje in ne na tuje napake. Dalje jih je mnogo, ki sedaj niso Staročehi, a Mladočehi tudi nočejo biti. Tretjič je v narodu želja vedno glasnejša, da se konča strankarski boj ter ustanovi nova narodna stranka, ki bi pustila teroriste na desnici, radikale na levici. Za to pa ne zadošča, da bi sprejeli vsacega nasprotnika imenovanimi strankama. Tudi dr. Rieger je večkrat priznal, da išče mlajše delavne moči. Po sedanjosti poti Mladočehi ne bodo dobili trajnega gospodstva in tudi ne vredili političnih razmer, temveč le podaljšali zmešnjavo ter Staročehom dali priliko, da se zopet zberó. Češki narod želi, da poneha večinoma le osebni prepir in se prične resno delo.“

Tem vrsticam dostavljamo le to, da bi realisti radi prišli na površje. Ako pa prav sodimo može, ki so na čelu tej novi stranki, ne moremo ji želeči uspeha, temveč upamo, da bodo previdni in zaslužni voditelji češkega naroda spravili politiko zopet v pravi tir ter nadaljevali delo za duševni in materialni napredek svojega naroda.

Primorske razmere.

VI.

Govoril dr. Vitezić v državnem zboru.

Dovoljujem si govoriti le še o postopanju pri potrditvi volitev novih deželnih poslancev v deželnem zboru. Še prej pa moram na kratko omeniti, na kak poseben način so se vršile razprave v deželnem zboru. Ako je kak odsek razpravljajal o kakem zadevi, ne pošlje se poslancem o tem nikakega poročila, posebno slovenskim poslancem ne. Ti pohajajo k deželnozborskimi obravnavam skoro popolnoma nepripravljeni. Samo iz čitanja si je težko ohraniti v spominu vsebino in še težje o tem govoriti. Lahko si torej mislite, gospôda moja, v kako težavnem položaju so naši poslanci tudi v tem oziru. Na ta način si lahko razložimo, da večina v deželi gospoduje. Pri nas ne moremo govoriti o konstitucionalnem življenju; vse konstitucionalne pravice se teptajo z nogami in skupno delovanje je nemogoče.

V drugi seji dné 2. oktobra je sprejela večina predlog, naj se izročé volilni spisi kmetskih občin koperskega in vološkega okraja verifikacijskemu odseku, četudi ni bilo čisto nobenega ugovora proti tem volitvam. S takim postopanjem, ki je očito proti določilu deželnozborskega reda in posebno proti § 3., ostalo je priznanje vseh volitev slovenskih poslancev in suspenso. Da bi pa opravičili to postopanje, izjavil je predsednik, da je po njegovem mnenju že predlog, naj se volilni spisi izročé verifikacijskemu odseku, sam na sebi ugovor proti izvolitvi.

V imenovani seji je predlagal isto neki poslanec manjšine z ozirom na volitve mest Lušinja Velikega, Lušinja Malega in veleposestnikov, toda ta predlog ni bil sprejet. Ko se je to predsedniku v šesti seji očitalo, rekel je, da ne potrebuje lekcij od nobenega

LISTEK.

Prva solza.

(Prizor iz selskega življenja, sp. A. M—d.)

Starec Gobar je stanoval na obronku planinskega predgorja. On baje ni nikdar plakal v svojem dolgem življenju. Tako mi je zatrjeval njegov petdesetletni sin, krepek mož, ki je že 20 let gospodaril v hiši pri svojem očetu. Za prejšnjo dobo pa, ko sinu ni bilo še na svetu, vedel je in pričal isto stari sosed, Gobarjev mladostni tovariš. Vendar starec ni imel trdega srca; čutil in trpel je bolj, ko mi drugi, ki plačemo ali morda še bolj. Solza mu pač ni mogla skozi oko, ko je prišel k zavesti.

Jaz sem rad in često zahajal k njemu, ker je pripovedoval zanimive bajke in pomnil mnogo preteklosti. Sicer pa je bilo njegovo življenje samo že vredno tankega prisluškovanja, ker je bilo zamotano, nemirno in viharo. Največ in najraje je govoril o laški vojni, katere se je sam vdeležil. Vedel je za vse kraje bojišča, vse voditelje nižje in višje, za vse bojne načrte in kdo vé, kaj še, kar ni bilo vse resnici prijazno. Toda, kakor pravim, plakal ni, da-si je imel mnogo dragih svojcev zakopanih v zemlji in mnogo nádej v srcu, da-si je imel polno britkih skušenj.

O Kresu je obhajal svojo osemdesetletnico. Za taka slavlja se na selih malo brigajo in tudi pri

Gobarju bi dan prešel, kakor preidejo drugi dnevi, da nisem jaz sina in gospodinje, njegove žene, opozoril na-nj. „Vajin očka so dosegli lepo starost,“ dejal sem, „in spodobi se, da se nekoliko spomnite rojstnega dné. Bog vé, koliko jih še doživé?“

„Mej dnevom ni nič,“ odgovori mi na to sin, „ker je dela dovolj. Ko mine popoldan, mu pa lahko privoščimo kozarec vina; toda pridite tudi Vi doli!“

Jaz sem obljubil in odšel v bližnje mesto domov.

Popoldanski sprehod sem potem podaljšal do semkaj. Ljubi starec je že sedel za mizo pod košato lipo in se vedro oziral na okrog. Pozdravim ga in prisedem k njemu. Čvrsta gospodinja prinese steklenico vina, narezane domače gnati in nekaj ocvrtin. Vsi smo bili zbrani krog mize, le sin je na pragu še naročal hlapcu o poljskih opravilih, potem pa se nam je pridružil. Sosedova in Gobarjeva deca je glasno vrisoč tekala in skakala po trati pred hišo. Dnevna vročina je nekoliko odlegla in dobro nam je teknila malica; sicer smo po največ vsi stregli slavlencu, sivemu dedku. Ko se govor razvname in starec zadovoljno prične kramljati, smatram za ugoden čas, da vprašam sam starca, se-li v resnici ni še nikoli jokal. Na moje vprašanje mi potem smeje odgovori (ni rad o tem govoril, ker so ga preveč izpraševali): „Ne, jokal nisem nikdar! Tudi takrat ne, ko mi je umrla rajna

žena Agata, in umrla oče in mati; a žalosten sem bil in tako hudó mi je bilo, da bi mi kmalu prsi razneslo. Tudi v vojski, ko sem gledal smrti v oči, sam, daleč od doma, nisem jokal.“ Jaz sem bil zelo zadovoljen s tem odkritim in brzim odgovorom ter se na tistem čudil. Govor je nanesel na gospodarske zadeve in živo smo se menili in trdili večkrat vsak svoje, a vendar mirno. Potem sem vstal in stopil nekoliko proč mej deco. Od vseh je bil Francek najpridnejši v šoli in najnadarjenejši; zato ga pozovem k sebi in mu na strani naročim, kako naj danes svojega dedka pozdravi; potem pa napravim vso deco, naj ide k dedu in mu po vrsti seže v roko ter vzklikne: „Živeli dedek! Veseli nas, da ste učkali tako visoko starost!“ Zopet sedem k mizi. Soluce se je potapljalo za planinami in mrak je počasi legal na trudno zemljo. Iz lipinega vejevja čul se je sem ter tja kak ptičji vris in prhutanje in s polja so se vračali vaščanje v svoje koče.

„Živeli torej, oče,“ reče sin in trči s kupico ob starčev kozarec, za njim pa jaz in žena. Živeli! A komaj postavimo kozarce na mizo, prispé ves roj otrok, Francek na čelu, pred deda in ga z ljubkim glasom nagovori:

Moj dragi ded, moj ljubi ded,

Ohrani Bog Vas dolgo let!

Na to mu seže v roko in vsi vnuki in sosedovi malčki za njim, kličejo: „Živeli dedek, veseli nas,

poslanca. Tako izmuzati se iz zadrege je vsekako lahko, ali je pa to tudi konstitucionalno, to vprašanje prepuščam visoki zbornici.

V šesti seji, v kateri se je razpravljalo o verifikaciji dveh poslancev kmetijskih občin koperskih, predlagal je predsednik, da se za vsacega poslanca posebej glasuje. Zaman je ugovarjala temu manjšina, zaman je rekla, da nasprotuje tako glasovanje dosedanjemu običaju, ki je v navadi v isterskem in tudi v drugih deželnih zborih, kakor tudi v državnem zboru samem. Zaman je trdila, da gré tu le za jedno volitev, o kateri je podano samo jedno poročilo, da sta oba poslanca postavno ali nepostavno izvoljena in da se mora za oba naenkrat glasovati.

Vkljub temu je odgovoril predsednik, da se glasuje za vsacega poslanca posebej, kar se je tudi zgodilo i tukaj i pri verifikaciji volitev kmetijskih občin Lušinja in Pazna, četudi je tukaj ugovarjala manjšina proti takemu glasovanju.

Večina se je poslužila tega pripomočka, da izvrši svojo nakano, katero je bila že poprej sklenila, da ovrže izvolitev poslanca Mandića, o katerem je že bilo govorjeno v tej visoki zbornici, in o katerem bom govoril tudi jaz.

O verifikaciji imenovane volitve sta govorila g. poslanec Gregorec kakor tudi g. poslanec Šuklje, ker pa noben izmed njiju ni govoril o nekaterih važnih slučajih, ki so se bili pri tem pripetili, zdi se mi potrebno, da jih jaz na kratkem omenim.

V imenovanem volilnem okraji kmetijske občine vološke sta bila izvoljena meščan podgradski Jenko in vrednik „Naše Sloge“ Mandić.

Volitev volilnih mož, kakor tudi poslancev samih je bila jednoglasna in brez vsakega ugovora. Ker je pa bila ta volitev vkljub jasnim določilom postave oddana verifikacijskemu odseku, zadnji vendar ni mogel drugače, kakor da je glasoval za volitev. Ko je prišlo to v deželnem zboru na dnevni red, ménil je gospod predsednik, da se mora za vsacega poslanca posebej glasovati. Eden ud večine je predlagal isto, ud manjšine je pa predložil baš nasproten predlog, da se torej za oba naenkrat glasuje.

Predsednik se pa ni zmenil ni za jedni, ni za drugi predlog, temveč sklenil, da naj se glasuje najprvo o volitvi poslanca Jenka, potem pa o volitvi gosp. Mandića.

Gospod poslanec je potem nasvetoval, da se glasuje o volitvi g. Mandića. Toda ni ta, ni drugi predlog ni prodr, dasiravno so jih podpirali mnogi poslanci, in glasovalo se je, kakor po navadi. Posledica glasovanja je bila, da je bila volitev Jenka potrjena, a ona Mandića ovržena in sicer s 14 proti 8 glasovom. Proti potrjenju volitve so glasovali poslanci, ki so bili v odseku, v katerem so bili glasovali za potrjenje. In med temi štirimi poslanci je bil tudi poslanec te visoke zbornice, ki je že štiri leta v tej visoki zbornici, ne da bi bila potrjena njegova izvolitev. (Čujte! Čujte! na desnici.) Ménim, da bi bil moral drugače postopati pri takih razmerah.

da ste učakali tako visoko starost!“ Starec je ginen. Z roko pogladi vnuku Francku črne lasce, deajo: „To si lepo povedal, res lepo, ker je vkupe šlo. Si že priden! A kdo te je naučil?“ Pogled dečkov ná-me odgovori na dedovo vprašanje. Franček stopi med kolena starčevi, kot poseben ljubljeneec njegov. Mej tem se deca zopet razpolovi. Nekaj se je razprši po zelenem travniku, druga pa ostane pri dedu, kakor so že otroci, in ti poslednji se igrajo krog naročja in vedno ponavljajo z veselim klikom: „Živel dedek!“ S trate se čujejo otroški kliki: „Franček, pojdi sem novo igro igrat, in Manica in Lukec, pojdite hitro! A Franček se ljubo obrne na deda, kakor bi mu htel reči, kaj ne, da naj pri vas ostanem? Starec mu poboža lice in hipoma se mu na čelu skrčijo gube, z velo roko potegne po očesu in roka je mokra — mokra od solze.

Mladi Gobar in jaz se ozreva osuplo na-nj in se potem spogledava. „O leta, o leta“, vzdihne starec. Mene je ganila solza. „Spomini, kaj ne spomini“, šepnem pol za-sé, pol starcu. „Da, spomini na srečno mladost“, odgovori tiho in s tresočim glasom sivi ded.

Jaz se nisem več dolgo mudil. Segel sem starcu in ženi v roko in se poslovil. Ob odhodu pa se mi gospodar nasmehne in ozrši se po strani na starca, pošepne:

„Bila je to prva solza“.

Tak slučaj se še ni primeril v konstitucionalnem življenju, da bi bila namreč ovržena izvolitev, ki se je jednoglasno vršila pri volitvi volilnih mož in pri volitvi poslanca. Da, celo verifikacijski odsek je potrdil volitev, katero je pa pozneje večina uničila, vedoč, da dela v Istri lahko, kar jej je drago in da ni nikomur odgovorna za svoja početja. Gospoda Veneziana pa vprašam, kdo so oni, ki napadajo pravice družih? Ali Slovani ali Italijani? Takih bajk nam pač ni treba. Jenko je izjavil, da odloži svoj mandat, ker ni bila priznana volitev poslanca Mandića. Na to je odšel iz dvorane.

Tudi predsednik slovanskemu klubu je ugovarjal proti postopanju večine in je tudi odšel iz dvorane z vsemi drugimi poslanci manjšine vred. Ti so takoj naznanili ta dogodek Nj. vzvišenosti ministerskemu predsedniku in so poslali predsedniku deželnega zbora pismeno izjavo, v kateri so razložili vzroke, iz katerih so ostavili deželni zbor.

Pomenljivo je, da ni hotel predsednik deželnega zbora pripoznati odložitve mandata poslanca Jenka, ker je bil ta spis v slovenskem jeziku sestavljen. Pozneje je vendar opustil to svojo čudno misel.

Večina je potem po kratki razpravi sprejela deželni proračun in odločila, naj se poviša plača predsedniku deželnega zbora od 3000 na 3600 gld. (Čujte! na desnici.), in deželnim odbornikom od 2000 na 2500 gld. (Poslanec Klun: V tako siromašni zemlji!) V tako siromašni deželi, kakor je Istra, to nikakor ni bilo na svojem mestu.

Na Kranjskem ima predsednik deželnega zbora 3000 gld. in deželni odborniki le po 1400 gld., na Zgornjem Avstrijskem imajo deželni odborniki le po 1200 gld in v Bukovini pa samo po 1000 gld. Tudi te in druge dežele, katerih nočem tukaj omenjati, se ne morejo po blagostanji primerjati z Istro, ker so mnogo bogatejši, — zato pa je v Istri malo in slabih šol, ni nikakih deželnih bolnišnic, dočim imajo Dalmatinci štiri, v Istri ni norišnice, nobenega zavoda za gluhoneme in slepce, nimamo posilne delavnice, nimamo hiralnice in smo sploh slabo oskrbljeni z zdravno pitno vodo za ljudi in živino.

Za vse to, gospoda moja, se pa deželnozborska italijanska večina kaj malo zmeni, in vendar je povišala imenovane plače do take višine, katero komaj dosega po drugih deželah, ki so dobro oskrbljene za vse potrebe.

Neki tržaški list radikalne stranke je razglasil razveljavo Mandićeve volitve za slavo pravosti.

V družih političkih in nepolitičkih listih se grdi Slovanstvo z najgršimi psovkami. V nekem precej dolgem članku, katerega je spisal znani italijanski pisatelj v Istri, imenujejo se Slovani: barbari, ladroni (razbojniki) (Čujte! Čujte! na desnici), pastori erranti. (Čujte! na desnici.) Naša najsvetejša prava teptajo z nogami in zabraniti nam hočejo celo politički obstanek. Naša potrpežljivost je res postavljena na skrajno skušnjo, in kakor je njega dni Cicero Katilini zaklical, moramo tudi mi zaklicati italijanskim nasprotnikom: „Quousque tandem abutere Catilina patientia nostra?“

H koncu še jeden stavek, s katerim sklepa omenjeni članek v „Obzoru“. Stavek se glasi (bere): „Mi se ne bojimo irredentizma; naj se zgodi, kar hoče; toda naše narodnosti in jezika našega ne uniči nikdo. Mi bodemo umeli, kako ohranimo svoje svetinje, in naša stvar je, braniti jih proti sovragu. Prav za prav pazijo naj oni, proti katerim je irredentizem neposredno naperjen, kajti zdravemu hrvatskemu razumu že preseda, opozarjati tretje na nevarnosti, katere jim preté, in kričati zanje v puščavo.“

„Dixi et salvavi animam meam!“ (Odobranje na desnici.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 25. junija.

Notranje dežele.

Kompromis v štajerskem veleposestvu. Obravnave o kompromisu se vrše tako tajno, da so celo mnogi člani deželnega volilnega odbora zvedeli o obravnavah iz časnikov. Te dni se snide shod nemškega društva v Gradcu; dr. Derschatta bo nekda govoril proti kompromisu.

Deželnozborske volitve. Kakor poročajo nemški listi, kandidujejo Slovenci proti dr. Neckermannu v celjski mestni skupini odvetnika dr. Filipiča, ker je župan v Brežicah, dr. Srebre, odklonil kandidaturu.

Zmaga Rusinov pri volitvah. Zadnje dni so se vršile v Galiciji volitve v občinske zastope,

V vzhodni Galiciji so zmagali, kolikor je do zdaj znano, v šestih okrajih Rusini. V oseh okrajih, kjer govorijo ljudje poljsko in rusinsko, glasovali so kmetje skupno in zmagali so kmetjski kandidati. V okraji Zbaratu je izpadla kmetjska volitev jednoglasno. V okrajih Kolomea, Podhajce, Sambor, Sokal in Lisko izvoljeni so sami Rusini. V okraju Sokal je propal ud gosposke zbornice Stanislav Polanovski. Ta uspeh je z ozirom na prihodnje volitve v državni zbor velicega pomena, ker vplivajo na nje občinski kot okrajni volilni odbori.

Vnanje države.

Rim. Iz Rima se poroča 23. t. m.: Sv. Oče je imel danes konzistorij, ki je bil pa javen, kar sicer ni v navadi. Prvega dela konzistorija se je vdeležila velika množica prelatov in mašnikov, med njimi vzhodna duhovščina z gojenci maronitskih, armenskih in grških zavodov. Ta izredni obred se je vršil zaradi prihodnjega imenovanja novega maronitskega patrijarha v Antiohiji, katerega so nedavno izvolili nadškofje in škofje njegovega naroda. Izvoljenec, msgr. Jean Hagg, poslal je kot svojega zastopnika maronitskega nadškofa v Arki k sv. Očetu s prošnjo, da mu podeli palij. Sv. Oče je to storil, in povodom volitve je imel govor, v katerem je poudarjal zvestobo Maronitov do rimske cerkve. Potem je otvoril sv. Oče tajni konzistorij, v katerem je imenoval msgrja Vannutellija, nuncijs v Lizaboni, msgrja Galeatija, nadškofa ravenskega, msgrja Mermilloda, škofa lausannegenskega, in msgrja Dunajevskega, kneza in škofa krakovskega, za kardinale. Konečno je imenoval sv. Oče nadškofa dunajskega, dr. Gruscho, in več drugih cerkvenih dostojanstvenikov. Ko je konzistorij minul, sprejel je sv. Oče novoimenovane nadškofe in škofe v svoji dvorani ter jim podelil znamenja škofovske časti.

Italija. Postavni načrt, katerega je podala vlada za mesto Rim, terja preosnovo finančnih zadev in druge določbe, katere pričajo o bori samostojnosti mestne občine z ozirom na upravo. Oskrbovanje bolnikov naj se združi v kraljevi polikliniki, zavodi za siromake izročé državi, one pobožne ustanove pa, ki več ne zadoščajo svojemu namenu, naj se odločijo za druge blagotvorniteljne zavode, ki so pod državnim nadzorstvom. Ako se ta načrt uvrsti med druge državne zakone, izpolnjene bodo Crispijeve želje. Tako se godi večnemu Rimu pod novosegim gospodstvom. — Dne 23. t. m. se je razdelila v zbornici zelena knjiga o berolinski konferenci. Knjiga obseza 76 dokumentov, ki govoré o konferenci sami, o delovanji in sklepih konference, kakor tudi o poročilu italijanskih zastopnikov pri berolinski konferenci.

Srbija. Med regentom Ristićem in ministrom Grušićem je prišlo do razpora. Ristić je namreč omenil, da hoče kot prvi agent in zastopnik maloletnega kralja braniti kraljevske pravice in nikoli pripustiti, da bi se kaj važnega odločilo v vnanjih zadevah brez potrjenja in odobranja postavnega kraljevega zastopnika.

Rusija. Ruska država ni hotela zaostati za drugimi evropskimi državami gledé na delavsko vprašanje. Ker ni bila povabljen na berolinsko konferenco, mislila je sama, kako naj zboljša delavsko stanje svojih podložnikov, četudi ne živé ruski delavci v tako neugodnih razmerah, kakor delavci družih evropskih držav. Za zboljšanje delavskega stanja je izdala torej naslednje določbe: Maloletni od 12 do 15 let stari delavci naj delajo le po šest ur na dan. Maloletni delavci smejo po steklarnah tudi po noči šest ur delati; a le s tem pogojem, da so po končanem ponočnem delu dvanaest ur prosti. Napolodrasli delavci, t. j. od 15 do 17 let stari moški, kakor sploh vse ženske morajo biti prosti od 9. ure zvečer do 5. ure zjutraj in sicer po vseh onih tovarnah, kjer se izdeluje razna tkanina. Iz posebnih vzrokov je tudi tem dovoljeno ponočno delo, a s tem pogojem, da so od petih zjutraj prosti do poldne. Sploh se vidi, da se ozira ta načrt posebno na mladoletne in ženske delavce.

Francija. V zbornici je trdil Brisson, da bi izgubila Francija v Afriki mnogo veljave, če bi dobila Anglija pokroviteljstvo nad Sansibarjem. Ribot je pa odgovoril, da se ne bo nič zgodilo v Afriki brez Francije.

Nemčija. Dne 23. t. m. izročila je deputacija knezu Bismarcku v Friedrichsruhe berolinsko adresu s 30.000 podpisi. Knez zahvali vse prav iskreno v daljšem govoru, v katerem je omenil tudi svoj odstop mej drugim tako-le: Vzroki, iz katerih sem zapustil Berolin, ne tiče v meni, tudi ne tam, kjer jih navadno iščejo, temveč le v nerazpozumenji med menoj in mojim tovarišem v vladi. Jaz se nisem več vjemal s svojim tovarišem, bil sem sam odgovoren za vse in zato nisem mogel več ostati. Zdaj nisem več odgovoren in lahko svobodno govorim. Moj položaj je podoben nekako položaju kneza Metternicha, kateremu bi se sicer ne hotel primerjati in ga nočem posnemati; toda kakor on, prišel sem i jaz z odra v parter. Lahko bi se o meni zasukal stari znani prerogor: „Komur vzame Bog službo, vzame mu tudi razum.“ Toda lahko rečem, gospoda moja, ostal sem še isti, ki sem bil in ne uklonem se, četudi sem sam. Mož, kakor sem jaz, ima dolžnost, da svobodno izraža svoje misli na najvišem mestu.

Anglija. Tajnik liberalno-unionistiške stranke v Glasgou, Black, je spisal knjigo o otoku Helgo-

landu in njegovih prebivalcih, ter pravi, da je storila angleška vlada nesrečen korak, ko je odstopila imenovano ozemlje Nemčiji. Taka naredba se jej ne more odpustiti. General Clarke je imel 19. t. m. govor v Chathamu, v katerem pravi, da je to bedarija, ki je mogoča le v pasjih dnevih. Helgoland ni bil za Anglijo le zemljopisni pojem, temveč pomorska in naselbinska moč za angleško državo. Previdnost je izročila Helgoland v angleške roke, da bi gospodovali čez nemške vode. To je tudi Francijo hudo zadelo, ker utegne zdaj Nemčija francosko brodovje neutralizovati. Prej so primerjali Nemčijo in Anglijo s slonom in kitom. Zdaj bode pa Nemčija kmalu oboje. Kakor meni general Clarke, naredi se Helgoland lahko z malimi troški za pristanišče prve vrste.

Rumunsko. Kakor se poroča iz Bukreša, ukazalo je vojno ministerstvo, da se nemudoma zgradé bukreška in druge rumunske trdnjave.

Izvirni dopisi.

Iz vipavske doline, 22. junija. Današnja slavnost v Logu bila je velikanska. Zjutraj je sicer nagajal dež in strašil ljudi, naj ne bi šli na pot. Kmalu pa se je toliko zvedrilo, da se ni bilo bati nevihte. O polu deseti uri dospeli so posamezni ljudje v Log, za njimi so pa dohajale procesije iz Vrhpolja, še večja iz Budanj, kateri so se pridružili verniki iz Cola in Podkrajja. Daljša je bila iz Šturij, kajti iz sosedne Goriške bilo je veliko ljudij, in potoma so se uvrstili še iz Ustja in Planine. Najveličastnejša je bila pač iz trga Vipavskega. Tu so se združili duhovnjani iz gorenjih župnij naše doline. Lahko rečemo, bilo je nad osem tisoč ljudij zbranih v Logu. Je pa tudi kraj za to najpripravnější. Na samotni lepi ravnini dviga se visoki zvonik podružnice Matere Božje, vidijo ga daleč na okrog, in hram božji smatrajo ljudje kot svoj, ker so skoro vse duhovnije s prostovoljnimi doneski pripomogle k zidanju.

Nad polovico ljudij je dobilo prostor v cerkvi, drugi so morali pri raznih vrstih se zadovoljiti. In vendar pri taki gneči ni bilo nereda. Slavno vipavsko gasilno društvo je prostovoljno prevzelo nalogo, da je poskrbelo za red, ne dopustilo gneče na enem kraju, primeroma razvrstilo ljudi, da bodo lahko vsi deležni božje službe. Je tudi res tako izvršilo svojo zadačo, da so mu bili gotovo vsi hvaležni. Tako mirno in dostojno je znala vse izpeljati, da mu moramo čestitati na izbornem vodstvu, kakor tudi na izvežbanem moštvu. Slava jim!

Kmalu po deseti uri došli so zadnji v procesiji in takoj potem začela se je slovesna sv. maša. Daroval jo je z obilno azistenco g. dekan vipavski, in na koro so zedinjeni vipavski in štirski pevci točno po cerkvenih pravilih izvrševali svoj pevski del. Blizu trideset moških grl je pelo, pač zadostno število v prostorni romarski cerkvi!

Po evangeliju stopi na leco avberški župnik g. Planinšek. V izbornem, celo uro trajajočem govoru je poljudno razlagal, kako moč ima sv. vera. Gotovo primeren predmet! Saj današnja procesija ni imela drugega pomena, kakor pokazati svojo katoliško vero, prositi Boga za dobro letino, katero pogrešamo že nekaj let, a ob enem zadostiti najsvetjšemu zakramentu, kateremu se je zadnji čas z bogoskrunsko tatvino v Podragi in na Gočah storila tolika nečast.

Okoli poldneva bil je sklep; ljudje so se polagoma razšli vsak na svoj dom. Bile so sicer tudi krčme v Logu vabeče ljudi na okrepčanje, a zelo malo si je privoščilo krepila. Kako tudi? — V pomanjkanji in bēdi je Vipavec, in zdaj naj bi pravljaj že tako redki denar, ali ga trosil pri razveseljevanji, celó pri plesu, danes, ko je v molitvi prosil Boga za boljše pridelke; ko je nameraval vsaj nekoliko zadostiti razžaljenju Boga za bogoskrunstva, katera so se zvršila v naši dolini?

Da, verno ljudstvo prišlo je molit, ne se razveseljevat: zato kmalu popoldne nisi opazil, da je bila danes v Logu kaka slovesnost. Ljudje so se pokazali kot prave katoliške kristijane, in Bog jih ohrani v takem duhu njim v časni blagor in v večno srečo.

Naj bi tudi vspeh take veličastne katoliške slovesnosti ne ostal brez sadu!

Iz Prage, 21. junija. (Zavetišče za opuščeno mladino. — Božja pot na sv. Goro pri Příbramu. Razno.) V dōbi, ko pogoltujoči plamen uarodnosti šviga že preko najskrajnejših mej; v dōbi, ko se od vseh strani razlega samo žal in stiske, težave vsled grozne bede trpečih in še strašnejše poročilo o krvavih činih — odmevajo tem tolažil-

neje in veselejše poročila o plemenitem sinu mile nam domovine, koji polaga na altar krščanske ljubezni velikodušni dar za opuščene, pomanjkanju in sramoti izročene hčere svojega lastnega naroda.

Narod češki, žal, ne more se ponašati z mnogimi krezi, teh naštel bi lahko na prste. In še teh skoro ljud naš ne pozna, kajti večinoma niso bila njih dela tako uznana, da bi i njih imena poznali v najširjih krogih. Konečno po velikodušnih činih dveh mōž more ljud vendar ta blagoslavljati, kojima je Bog že na tej zemlji podelil obilo posvetnega blagra.

Krasen početek, v istini za vse veke nepozaben, učinil je g. Hlavka, ces. svetnik in češki poslanec, z velikanskim darom za češko vedo in umetelnost. Njega je posnemal po vzornem vzgledu 11. dne t. m. g. Alojzij Oliva (meščan praški) s soprogo, žrtvovalši pol milijona v utešenje češke bede in uboštva.

Sirotki imajo že v Pragi svoje zavetišče, namreč bebasti in slabomiselnih, samo za opuščeno deco, zlasti za deklice, ni bilo tu nobenega zavetišča in nijedne oskrbe, in vendar opuščenim devojkam preti dandanašnji večja nevarnost in bolj trpka usoda nego dečkom. Stoprav odgojevališče Olivovo, ta veliki ustav v praške občine upravi je prvo podjetje te vrste.

Zlasti po velicah mestih, kjer štatistični podatki srce pretresujoče zrcalo predočujejo gledé človeške bede, imamo v tem oziru mnogo materijala. Zanimarjena mladina, dasi ima stariše, vzrašča brez strahu božjega in lepih vzgledov. Stariši sami take mladine so v duševni in pravni strpnosti ter ne morejo pošteno vzgojevati deco, a tudi ne dajati dobrih vzgledov.

Pomanjkanje in beda starišev je še večje zlo za stališče take devojke. Od nobene strani ne čuje ljubeznjive, prijazne besede. Sedanja šola pa tudi ne učinja dosti uspešno na misli zanemarnjenih deklic, ako v obče obiskujejo šolo, kajti navadno taka niti v šolo ne hodi. In če se pripeti, da je usoda zanese daleč na tuje, postanejo ondi pravi izmečki človeške družbe, v sramoto svoje lastne krvi in lastnega naroda, čegar čast je vsled žalostnih pojavov pri tujcih ob vso veljavo. Ne morem zamolčati tu tožne ali gole istine, da se večina slabih žensk na Nemškem rekrutuje iz češkega naroda, to je: izmed zanemarnjenih deklic, o kojih tu govorim.

Toda še hujša je usoda istih otrok, ki ne vedó, kaj je materna ljubezen. Takim otročičem vtisnilo je nečloveštvo starišev že takoj pri rojstvu pečat sramote na čelo. In tako opuščeno revšče postane brez svoje krivde pravi parija! Človeško pleme mu takoj v prvih letih dá občutiti na surovi način svoj predsodek, nasprotujoč krščanski ljubezni.

Ni še dolgo, ko je angleški list „Pall Mall Gazette“ obelodanil grozne dogodbe, kako se po velikih mestih brezvestno ravna z opuščenimi, jedva na pol doraslimi devojkami. Človeku vzkipi kri, čitajočemu skandalozne dogodbe, koje nam v pravem svitu predočujejo angleško plutarhijo. Mislim, da to ni samo na Angleškem, temveč povsodi tam, kjer se počnó vera v Boga, krščanska ljubezen in katoliška načela izgubljati iz človeških src.

Tako tragično usodo čeških devojk zaprečiti je baš namen g. Olive in soproge njegove darilo. Iz čistega dohodka dveh hiš („Bazar“ na Příkopech), koji predstavljati več nego pol milijona vrednosti, ima se vzdržavati gledé velikosti bede primeren ustav za zanemarnjeno in opuščeno mladino do 18. leta. To zavetišče, za koje ima praška občina prirediti potrebne prostore, namanjano je za dekleta, kojih bode tretjina izmed vseh gojencev.

Divno lep je ta čin! To zavetišče ima nuditi zapuščenim otročičem obrambo in nadomestitev za proglašeno materno ljubezen in očetovsko skrb, da postanejo koristni in vrli členi človeške družbe in veljavni činitelji češkega naroda, kajti v darovalnem spisu slóve: da se morajo otroci vzgojevati in poučevati v češkem jeziku.

V četrtek zvečer imelo je v tem oziru naše mestno starejšinstvo slavnostno sejo; mestni odborniki prišli so vsi v črni salonski obleki. Na dnevnem redu bila sta samo dva predmeta: Proslava poroke vojvodice Marije Valerije in predlog o darilu gosp. Olive in soproge v založenje blagotvorniteljnega ustava za zapuščeno mladino kot v spomin te poroke.

Mestno starejšinstvo je na predlog staroste g. dr. Šolca sklenilo, da se bode v bodoče ulica, v koji stanujeta gosp. Oliva in soproga (doslej: Sirotinska

ulica) imenovala: Olivova ulica. Odbornik g. Dittrich je pa predlagal, naj se obema dariteljema brzojavno izreče iskrena zahvala, kar se je tudi zgodilo.

Plemenita daritelja, koja bodo tisoči blagoslavljali, zgradila sta si pa že na tej zemlji najlepši spomenik, koji bode obema na veke v čast, da se spolnijo besede Kristove: „Pustite male k meni priti, ker njih je nebeško kraljestvo. (Konec slēdi.)

Dnevne novice.

(Presvitli cesar) je podaril za župno cerkev v Ratečah na Gorenjskem 200 gld.

(Ljubljanski mestni zbor) je imel sinoči javno sejo. G. župan Grasselli je naznanil dopis e. kr. deželnega predsedstva, ki vabi mestni zastop k črni maši prihodnjo soboto za pokojnim cesarjem Ferdinandom I. Dalje naznani predsednik dopis poštnega ravnateljstva v Trstu, da namerava trgovinsko ministerstvo v Ljubljani vpeljati državni telefon, po katerem bi se s poštnim in brzojavnim uradom zvezali razni uradi, hōteli, kolodvori in posamična stanovanja. Ker je mestni zastop že sam mislil na telefon, zato župan radostno pozdravlja to napravo. — Gosp. Frančišek Grošel je na to storil meščansko obljubo. — Podžupan Petričič je poročal o nagradah detektivom za zasledovanje psov, katerih gospodarji so se hoteli odtegniti plačilu pasjega davka. Naznanjenih je bilo 56 strank, ki so plačale 224 gld. Po nasvetu poročevalčevem zbor dovoli 40 gld. nagrade. — Odbornik dr. Staré je poročal o dveh prizivih g. Podkrajška. Mestni zbor je dovolil, da gosp. Podkrajšek zida svojo štirinajsto hišo, ako porabi za gradnjo le dobro in zdravju neškodljivo gradivo, kar doslej ni storil. Gradnja trinajste hiše pa je tako dolgo ustavljena, da podré dosedanje zidovje in preskrbi boljše gradivo. Naposled je bil neki ugovor proti kolavdaciji mizarskega dela v novi mestni vojašnici odklonjen.

(Kranjsko muzejsko društvo) je imelo sinoči občni zbor, katerega se je vdeležilo 28 članov. Na mesto dveh odstopivših odbornikov sta izvoljena g. profesor Simon Rutar in č. g. Ant. Koblar.

(Imenovanja.) V večerajšnji tajni seji ljubljanskega mestnega zbora je bil začasni magistratni tajnik g. J. Šešek stalno nameščen; sekundarij v tukajšnji deželni bolnišnici, g. dr. Kopřiva, je imenovan za začasnega mestnega fizika in mestni stavbeni praktikant g. Julij Hiebert za asistenta pri stavbenem uradu. Na mesto g. Fr. Luckmanna, ki je vsled starosti odstopil, je bil mestni komisar g. Križaj imenovan za okrajnega načelnika. Redarjem prve vrste so priznali dvojno petletno doklado po 30 gld., vdovi Broževi normalno pokojnino in invalidu Al. Semenu iz Predoselj invalidno ustanovo.

(Zopet pod ključem.) Iz Podbrezja se nam poroča: Včeraj na kresni dan so v Podbrezji na Gorenjskem vjeli enega od onih treh ptičkov, ki so jo popihali z ljubljanskega Grada. Popoldne so premetavali delavci na „Franckovem“ stogu seno; pri tej priliki zadene eden z vilami v glavo človeka, ki se je bil zaril globoko v seno. Iz sena se izkoplje okolu 20 let star človek. Delavci ga vprašajo, kaj ima tu opraviti, odkod je doma, pa ne dobé nobenega poveljnega odgovora. Prihitelo je nekaj mōž, ki so ga odpeljali v hišo k „Francu“. Tu začne prositi in jokati, naj ga izpusté, da gré na Koroško, kjer ga čakajo tovariši. Poskuša tudi, da bi ušel, pa se mu ne posreči. Možem se zdi človek sumljiv, zato se odpelje eden v Kranj po orožnike. Dva orožnika se pripeljeta ter ga takoj spoznata, dasi ni hotel povedati svojega imena. Preiščejo ga ter najdejo pri njem oster nož in na hrbtu dolgo dleto. Bržčas je hotel po noči vlomiti pri „Francu“. Premetenega tatu so odpeljali v Kranj. Skoraj gotovo je kje v okolici tatinska družba. Zadnje dni je bilo pri „Francu“ ukradenega nekaj blaga, v Naklem pri županu so odnesli raznih stvari v vrednosti 70 gld., in v Križih pri Benki.

(Umrl) je po kratki bolezni dne 19. t. m. pri sv. Antonu poleg Kopra tamošnji župnik, čast. g. Jernej Križaj, s pisateljskim imenom „Severjev“. Bodi priporočen vsem prijateljem in znancem v blag spomin.

(Z Radovice) se nam poroča: Dne 23. t. m. smo imeli v naši okolici hudo uro. Bliskalo in gro-melo je, da je bilo groza. Ob 6. uri na večer je strela vdarila v 10 minut od tu oddaljeno podruž-nico v Brašljevi na Hrvatskem. Strela je vdarila v zvonik, pod katerim je pet oseb iskalo zavetja.

